

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

KB

TE4547

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Met opzet kwetsend

In september 1993 werd aan de schrijver Jeroen Brouwers voor zijn gehele oeuvre de Constantijn Huygens-prijs toegekend. Brouwers heeft zeer expliciete opvattingen over de literatuur en geniet grote faam als polemist. Hij vervulde een hoofdrol in wat wel wordt beschouwd als de literaire polemieken van de afgelopen decennia. In september 1980 opende hij voor het eerst de aanval op wat hij zag als slechte romans, door hem betiteld als 'jeugdpuistjesliteratuur'. Hij sabelde de schrijver van *De duinroos*, de debutant Olaf Baltus, neer onder de titel: 'Sperma als wegstervende morse'. Ook de uitgever van het debuut kreeg ervan langs: "De firma Loeb en Van der Velden wens ik voor de komende jaren tachtig het spocht in al hun uitgaven toe, de tubetjespokken, het vertellersezeem, de jongensbobbeltjesjeuk en het jarenvijftigpleuris". Daarmee was de toon gezet.

Jan Blokker sprak destijds in de *Volkscrant* goedkeurende woorden over Brouwers: "een van de weinigen die de literatuur zo serieus nemen dat ze bereid zijn er onverzoeft van te worden". In het *Tirade*-nummer van dat najaar moesten met name Guus Luijters ('de droplul van het recensentendom') en Henk Spaan het ontgelden ("zulk geschrijf ruikt naar de folterkamer, de gaskamer, het lijk. Van zulk geschrijf loopt een dikke kaarsrechte bloedrode lijn naar -fascisme. Ziezo, het woord is er uit"). Brouwers' tirade verscheen onder de titel 'De nieuwe Revisor' en behelsde een hartstochtelijk en gedreven pleidooi voor een literair schoon en proper 'Nieuwe Holland'. Spaan reageerde even heftig: "Weet je wat je bent, Jeroen? Een gesubsidieerde fluim. Ziezo, dat woord kwam er heel gemakkelijk uit".

Oude Hippocratische idealen

Polemieken tussen artsen verlopen meestal minder heftig dan die tussen literatoren. Woordkeus en toonzetting zijn in het algemeen geserreerd en scheldwoorden komen er in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* of in *Medisch Contact* natuurlijk niet in. Een enkele keer lopen de emoties toch wel eens hoog op en dan kunnen er wel degelijk scherp geslepen pennen of passabele stijfbloempjes genoten worden. Een onderwerp, dat als weinig andere aanleiding geeft tot scherpe gedachtenwisselingen is de alternatieve geneeskunde. De verklaring moet, dunkt mij, gezocht worden in het feit, dat in dat onderwerp de grondslagen van het medisch beroep aan de orde komen.

Allereerst in wetenschappelijke zin: alternatieven doen en beweren dingen, die door de grote meerderheid van hun beroepsgenoten afgewezen worden, omdat zij zich onttrekken aan de gebruikelijke wetenschappelijke methode der geneeskunde. Daarnaast, niet minder belangrijk, zijn vaak ongeschreven wetten over hoe artsen zich behoren te gedragen, in het geding. Deze regels, die ook nu nog te herleiden zijn tot de oude Hippocratische idealen, bevatten o.a. een scherp verbod op het ten eigen bate exploiteren van de patiënt. Onmiskennbaar speelt bij veel afkeer van alternatieve genezers het vaak onuitgesproken gevoel, dat door hen patiënten worden uitgebuit, een belangrijke rol. Deze twee elementen verklaren waarschijnlijk voor een groot deel de heftigheid van de kritiek op alternatieve genezers.

Het artikel van Van der Smagt over de samenwerking tussen artsen en alternatieve genezers, gepubliceerd in *Medisch Contact* op 19 februari 1993 (ook afgedrukt in het *Actieblad* van september 1993) heeft in dat blad dan ook tot levendige discussie aanleiding

gegeven. Bijval was er van reguliere artsen, kritiek van alternatieven als homeopaten, acupuncturisten en van NIVEL-medewerker Visser. In het nummer van 18 juni beklagde de antroposofisch arts P. Staal uit Tilburg zich over het feit, dat de redactie te gemakkelijk allerlei schotschriften accepteert die, als men bijvoorbeeld de termen 'antroposofen' en 'homeopaten' zou vervangen door de woorden 'Turken' of 'joden', nauwelijks het daglicht kunnen verdragen.

Een redactie komt in het geweer

Dit bleek helaas niet aan dovemansoren gezegd, want in de eerstvolgende aflevering van *Medisch Contact* werd in een apart kadertje in de rubriek 'In contact', de ingezonden brievenrubriek - de meest leesbare van het gehele tijdschrift-, de volgende mededeling geplaatst: "De redactie van MC doet een appel op de beleefdheid van voor- en tegenstanders van alternatieve geneeswijzen. Ingezonden brieven die met opzet kwetsend zijn voor opponenten en inhoudelijke onderbouwing van argumenten ontberen, zullen door de redactie worden geweigerd".

Wij lazen deze mededeling met stijgende verontrusting, want te vrezen viel dat de redactie, die helaas met betrekking tot alternatieve geneeswijzen een veel te neutraal standpunt inneemt, deze regel zou gebruiken om voortaan aan elke levendige discussie een einde te maken. Koudwatervrees en onvoldoende feeling voor de ernst van de zaak, menen wij. En ja, hoor: Van der Smagt werd al heel snel het eerste slachtoffer. In MC van 18 juni reageerde S.F. Blomme, arts-acupuncturist, namens de commissie externe betrekkingen van de Nederlandse Artsen Acupunctuur Vereniging, NAAV (een club, die o.i. voortdurend alle KNMG-regels overtreedt!) op uitspraken van Van der Smagt. Hij prees Van der Smagt en verklaarde zich volledig bereid zijn favoriete geneeswijze op wetenschappelijke manier te toetsen. "Helaas is het zo, dat de huidige wetenschap alleen het dubbel blinde onderzoek als gouden standaard accepteert. Dit betekent dat fysiotherapie, chirurgie en acupunctuur niet getoetst kunnen worden! Wij nodigen Van der Smagt als man van de wetenschap uit om actief mee te werken aan het ontwikkelen van denkmodellen om het kaf van het koren te kunnen scheiden". Aldus Blomme. Binnen een week viel bij de redactie van MC de repliek van Van der Smagt (zie pagina 7) in de brievenbus. In een moraliserend briefje liet de redactie Van der Smagt daarop weten in diens reactie geen opbouwende kritiek aan te treffen en bovendien oordeelde men, dat een oproep tot wetenschappelijk onderzoek ondersteuning verdient. Op het verzoek van de redactie om zijn brief bij te stellen is Van der Smagt niet ingegaan. De lezer oordele zelf. Naar onze mening dreigt

(vervolg op pag. 2)

Inhoud

| | |
|--|----|
| C.N.M. Renckens: Met opzet kwetsend | 1 |
| Nieuwe bestuursleden | 2 |
| 's Konings laatste argument | 3 |
| C.N.M. Renckens: Geen bewijzen | 8 |
| Een fysioloog over alternatieve geneeswijzen | 9 |
| J.W. Schneider: Mag ik alternatief behandeld worden? | 12 |

Colofon

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Oppericht 1 januari 1881

Correspondentie-adres: Jister 17-19, 8446 CD Heerenveen; tel. 05130-25956

Bestuur:

Voorzitter: C.N.M. Renckens, Hoorn

Secretaris: H. de Vries, Heerenveen

Penningmeester: I.H. Harms, Hardenberg

Leden: drs. P.C. Bügel, Groningen; mr. Th. Douma, Haarlem; I.H. Harms, Hardenberg; C.P. van der Smagt, de Bilt; prof.dr. H. Timmerman, Voorschoten; D. Uitterdijk, Medemblik; W.M. Veenema, Joure; H. de Vries, Heerenveen; W. Zijp, Enkhuizen

Adviserend lid: S. Lelie, Middelburg

Redacteur: J.Th. Balk, Keeverberg 54, 1082 BE Amsterdam.

Het Actieblad tegen de Kwakzalverij verschijnt 5x per jaar.

Abonnement: f 35 per jaar.

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Hardenberg.

De contributie bedraagt thans minimaal f 40 zulks met inbegrip van het abonnement op het Actieblad tegen de Kwakzalverij; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal f 100.

(vervolg van pag. 1)

MC een onleesbaar blad te worden, als een redactie zo duidelijk haar eigen inhoudelijke visie laat meespreken bij het beoordelen van de vraag of een artikel voor publicatie geschikt is. En die Gedragsregels der KNMG, zouden die ook niet voor de redactie van MC gelden? Als het toepassen van 'andere geneeswijzen' aan sterke beperkingen is onderworpen, waarom zou dat soort geneeswijzen dan in MC niet aan scherpe kritiek mogen worden blootgesteld? Raadsels, raadsels, raadsels.

C.R.

Nieuwe bestuursleden

Tijdens de jaarvergadering van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, op 2 oktober j.l. te Utrecht gehouden, werden als nieuwe bestuursleden gekozen de heren I.H. Harms, dierenarts te Hardenberg, H. de Vries, apotheker te Heerenveen en W. Zijp, tandarts te Enkhuizen. Op verzoek van het lid drs. J.W. Schneider werd een kascommissie ingesteld, waarvan tijdens het komende verenigingsjaar deel uitmaken dr. H.A.M. Voorbij en K. van der Graaf. Aan het begin van de vergadering heeft voorzitter C.N.M. Renckens prof. B. Polak herdacht, die vele jaren vice-voorzitter is geweest. Hij noemde de overledene een "man, die zei waarop het stond". De penningmeester, dr. H.A.M. Voorbij, die zijn bestuurslidmaatschap beëindigde, gaf een overzicht van de financiën van de vereniging. Over 1992 was er een batig saldo van ruim 8500 gulden. De begroting voor 1993 sluit op een bedrag van 29.000 gulden. Het ledenbestand bestaat voor 90 pct. uit artsen en apothekers. De scheidende secretaris, de heer I.A. van de Graaff, gaf een summier overzicht van de activiteiten van de vereniging. Hij wees ook op art. 463 van het Wetboek van Strafrecht als wapen tegen de iatrosfen. Bij de rondvraag werd geïnformeerd naar de band van de vereniging met Skepsis. De voorzitter deelde mede, dat prof. J. van Noordwijk, hoofd van de geneeskundige afdeling van Skepsis, geregeld de bestuursvergaderingen van de vereniging bijwoont. Omgekeerd is het bestuurslid C.P. van der Smagt geregeld op de vergaderingen van Skepsis voor wat betreft de geneeskunde.

I.A. van de Graaff erelid

Tijdens een symposium, onlangs gehouden, verzuchtte de anthroposoog H. Verbrugh tegen de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: "Heb je gehoord wat in (de TV-rubriek) Nova uw secretaris heeft gezegd? Verschrikkelijk!" Dit vond de voorzitter het grootste compliment voor de scheidende secretaris van de vereniging, de heer I.A. van de Graaff. De heer Van de Graaff is 12 1/2 jaar secretaris geweest. Hij trad in 1981 aan, na een intermezzo waarin de vereniging tot nieuw leven werd gewekt. Op de jaarvergadering te Utrecht werd de scheidende secretaris tot erelid van de vereniging benoemd. Tegelijk nam dr. H.A.M. Voorbij afscheid als bestuurslid. Hij was van 13 oktober 1984 af penningmeester. Ook tot hem werden woorden van dank gericht. De heer H. de Vries, apotheker te Heerenveen, volgt de heer Van de Graaff als secretaris op. De heer I.H. Harms, dierenarts te Hardenberg wordt de nieuwe penningmeester. Het correspondentie-adres van de Vereniging tegen de Kwakzalverij is thans: Jister 17-19, 8446 CD Heerenveen. Postgiro blijft nr. 32237, ten name van de Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij te Hardenberg.

Geluidsgolven via de voetzolen moeten bloedvaten reinigen

Een nieuwe alternatieve methode om dichtslibbende en dichtgeslibte bloedvaten te "reinen" zou de sonotherapie zijn. De Geneeskundige Inspectie voor Limburg heeft volgens het Limburgs Dagblad enkele maanden geleden al een negatief advies laten horen over deze methode. Geluidsgolven worden bij de sonotherapie via de voetzolen het lichaam ingestuurd. De geluidsgolven moeten de "aanslag" in de bloedvaten "ontdooien". Een behandeling duurt per keer 20 minuten, een kuur van 20 behandelingen kost ongeveer 1600 gulden. Na die twintig behandelingen meten de artsen werkzaam in de sonotherapie de pulsering van de slagaderen. Er zijn thans centra voor sonotherapie in Maastricht, Vught, Eindhoven, Bussum, Utrecht en Rotterdam. De directies van deze centra hebben onlangs besloten vaatpatiënten die niet tevreden zijn hun geld terug te geven. Er zijn echter patiënten die wél tevreden zijn met de behandeling. Die hebben een patiëntenvereniging opgericht, die druk moet uitoefenen op de zorgverzekeraars om de sonotherapie onder te brengen in het verzekeringspakket...

Ook toen al!

Bedert Uw maag niet met schadelijke medicijnen. Beproef alleen Wonder-Voetpleisters voor onze rekening. Zij worden aan de voetzolen gedragen en genezen reumatisch in alle lichaamsdeelen door de vergiftige zuren uit 't lichaam te verdrijven door de groote zweetporiën. Het komt er niet op aan hoe vele geneesmiddelen U reeds hebt beproefd, doch neemt een proef met de Wonder-Voetpleisters.

Zij zullen U genezen. Schrijft dadelijk aan de MAGIC FOOT DRAFT Co. 3 A Heerengracht,



Het wonder van de voetzolen dateert niet van vandaag of gisteren. Het bovenstaande fragment is ontleend aan een advertentie die verscheen in het Geïllustreerd Zondagsblad van 9 september 1913.

's Konings laatste argument

*Praktijken en opvattingen van
alternatieve artsen geregeld
voorleggen aan tuchtcollege*

*Hieronder laten wij de tekst volgen van de jaarrede, door
voorzitter C.N.M. Renckens op 2 oktober j.l. te Utrecht uitgespro-
ken:*

Zoals u inmiddels van mij gewend bent geraakt, zal ik deze mij dierbare jaarlijkse gelegenheid om mij rechtstreeks tot de leden van onze vereniging te wenden, benutten voor twee zaken.

Ten eerste zal ik een korte terugblik geven op de voornaamste gebeurtenissen van het afgelopen jaar, voorzover betrekking hebbende op de kwakzalverij in al haar verschijningsvormen. Daarna zal ik een onderwerp aan de orde stellen, waarvan ik alvast de titel geef, welks betekenis u later van zelf duidelijk zal worden: 's Konings laatste argument.

Terugblik op het afgelopen verenigingsjaar

Persoonlijk is voor uw voorzitter het verschijnen van zijn boekje 'Hedendaagse kwakzalverij' een opwindende gebeurtenis geweest. Het boek heeft veel aandacht in de media gekregen en leidde tot talrijke interviews en optredens, waarin de visie van onze Vereniging op de alternatieve geneeskunde duidelijk kon worden verwoord en verspreid. Met name uit recensies in de lekenpers (ik zal aan de verschenen recensies nog wel eens een-aparte analyse wijden) bleek, dat de essentie van onze visie nl. dat de alternatieve geneeskunde de kwakzalverij van het huidige tijdsgewricht vormt wel begrepen is, maar dat deze visie velen te ver gaat en soms zelfs als onbeschaafd wordt ervaren. Het zij (voorlopig!) zo.

Met veel genoegen kan de Vereniging terugzien op het aan 'Kanker en alternatieve geneeswijzen' gewijde symposium op 27 november 1992. De kwaliteit van de voordrachten en de grote belangstelling ervoor maakten het symposium tot een groot succes. Of er bij het aanwezige publiek ook een verandering in de attitude ten opzichte van het alternatief dokteren bij kanker is opgetreden blijft onbekend. Men kan een paard wel naar het water brengen, maar drinken moet het zelf!

Toen in het najaar van 1992 de vergoeding van alternatieve geneesmiddelen door de AWBZ weer ter discussie werd gesteld bleef het voor ons onwaarschijnlijk dat deze pas in 1989 ingevoerde maatregel al weer zo snel zou worden ingetrokken. Mevr. Laning-Boersema, CDA-Tweede Kamerlid en de enige arts in ons parlement, kreeg echter steun voor een motie die de staatssecretaris opriep om haast te maken met de eliminatie van dit anachronisme uit het verstrekkingspakket. Wij schreven haar bij die gelegenheid, dat indien de homeopathie inderdaad uit de AWBZ geschrapt zou worden zij dan met foto in ons Actieblad geëerd zou worden. Wij zullen deze belofte zeker binnenkort gestand doen. Want, sneller dan verwacht en zonder veel ophef, werden deze kwakzalversmiddelen per 1 juli 1993 van vergoeding door de AWBZ uitgesloten.

Zeer recent werd de Nederlandse bevolking getraceerd op de gevolgen van het feit, dat de alternatieve geneeskunde zo ver geëmancipeerd is, dat genezers zonder enige medische kennis patiënten in levensgevaar doorbehandelen, totdat de dood daadwerkelijk intreedt. Nog vorig jaar schetste ik in mijn Martyriumlezing het lot van een tweejarig kind, dat het leven kon worden gered dankzij het uit de ouderlijke macht zetten van haar ouders, die op advies van hun alternatieve genezer de toestemming tot de toediening van penicilline bleven weigeren. Nog geen jaar later sterft een even oud kind, omdat het laatste redmiddel van juridisch ingrijpen voor haar niet beschikbaar was. De tragische gebeurtenissen in Tilburg, Den Haag rond de 'iatrosfen' maken duidelijk dat aan genezers, net als trouwens aan gasfitters, piloten, electriciëns en loodgieters, eisen van vakbekwaamheid gesteld dienen te worden. De enige opleiding, die daarvoor in aanmerking komt, wordt gegeven aan de acht medische

faculteiten van ons land. Zei niet Napoleon eens, dat "de grootste misdaad die er is, bestaat uit het beoefenen van een vak dat men niet beheerst"?

De ontwerpwet BIG, die vermoedelijk in 1994 door het parlement wordt aangenomen, kan ons dan ook weinig bekoren, omdat compleet vergeten lijkt waarom in 1865 het artsenmonopolie wettelijk werd vastgelegd: dat was namelijk ter bescherming van de patiënt tegen ondeskundige geneeskundige hulp.

's Konings laatste argument

Op 22 september 1992 werd door het Gerechtshof te Leeuwarden aan een Groningse homeopathisch arts een schorsing van een jaar opgelegd in de uitoefening van de geneeskunst. De casus werd, om redenen van algemeen belang, gepubliceerd in verscheidene tijdschriften, o.a. Medisch Contact van 7 mei 1993. Aan het denken gezet door deze casus wil ik vandaag met u de mogelijke rol van het Tuchtrecht bij de betoelging van de uitoefening van alternatieve geneeswijzen door artsen aan een nadere beschouwing onderwerpen. De zaak was in eerste instantie aanhangig gemaakt bij het regionale Medisch Tuchtcollege, dat aan de arts de maatregel van waarschuwing had opgelegd. De inspecteur, die de klacht had ingediend, ging in hoger beroep en het Centraal Medisch Tuchtcollege besloot de zaak ter verdere behandeling over te dragen aan het Gerechtshof te

JAARREDE van de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, C.N.M. RENCKENS.

Leeuwarden. De maatregel van waarschuwing, uitgesproken door het regionale college, was gebaseerd op de volgende feiten:

- De administratie en verslaggeving was slordig.
 - Het voorschrijfgedrag doorkruiste het beleid van de huisarts, die (niet ingelicht over de voorgeschreven medicatie) daardoor ook onvoldoende zicht had op het geneesmiddelengebruik van zijn patiënt.
 - De medicijnverstrekking van de arts was te weinig gedocumenteerd, waardoor vergissingen kunnen ontstaan.
 - De frequentie van controle bij voorgeschreven allopathische geneesmiddelen (o.a. Thyranon en Rohypnol) was te gering, hetgeen de risico's van ongewenste bijwerkingen vergroot.
- Tegen de uitspraak ging de inspecteur in beroep, omdat het college naar zijn mening onvoldoende rekening had gehouden met het recidiverend karakter van de ondermijning van het vertrouwen in de stand der geneeskundigen door de arts, alsmede met de grove onzorgvuldigheid in zijn medisch handelen. De conclusies die door het Gerechtshof werden getrokken waren de volgende:
- De arts schreef sterk werkende geneesmiddelen (bijnierschorshormonen, schildklierhormonen, arseentrioxide, phenol, vitamine D) voor, zonder het stellen van een diagnose, die dat rechtvaardigde.
 - De arts verzuimde de huisarts van de patiënten in te lichten, zonder dat de patiënt daarom nadrukkelijk had verzocht.
 - De arts, die door zijn patiënten wordt geraadpleegd wegens zijn 'speciale kennis op dat terrein' verzuimde nadrukkelijk aan zijn patiënten te vertellen als er niet-homeopathische middelen werden voorgeschreven. (Bij patiënten, die 'homeopathisch' wensten te vermageren schreef hij combinaties van homeopathische middelen en schildklierhormonen voor.)
 - Aan de arts werd in 1976 door hetzelfde Gerechtshof een schorsing van drie maanden opgelegd en hij kreeg in 1981 al eens de maatregel van waarschuwing opgelegd door een regionaal tuchtcollege.

Op grond van deze overwegingen kwam het hof tot zijn uitspraak, dat in dit geval niet met minder kon worden volstaan, dan met een schorsing van een jaar.

Dysfunctionerende artsen brengen vroeg of laat patiënten in gevaar met hun vreemde ideeën.

Onzinnig - maar géén afkeurend woord

Onbegrijpelijk is, dat er bij de veroordeling van deze dysfunctionerende, waarschijnlijk psychisch gestoorde, maar overigens in het persoonlijk contact nog altijd normaal en zelfs als 'eminence grise' overkomende figuur (Ik heb hem recent ontmoet en hij verdedigde de homeopathie krachtig, bogend op generaties tevreden patiënten!) nergens een afkeurend woord wordt gewijd aan zijn beoefening der homeopathie. Het toepassen van deze bizarre geneeswijze, die werkt met 'geneesmiddelen', waarvan er nog nimmer zelfs maar één aan de registratie-eisen heeft kunnen voldoen, zou elke arts, volkomen los gezien van eventuele tevens voorkomende onkunde, immers direct kandidaat moeten maken voor het tuchtrechtelijk verwijt van handelingen, die het vertrouwen in de stand der geneeskundigen ondermijnen! Ook als er geen directe schade aan de gezondheid van de patiënt ontstaat, dan is toch het in alle ernst voorschrijven van schokshuddend verdunde oplossingen van koffie, arsenicum, aconiet, keukenzout, kwik, zwavel, e.d., soms overigens zo verdund dat er geen moleculen van het beoogde middel meer aanwezig kunnen zijn, op zijn best een vorm van pseudo-geneeskunde. Een leek kan toch zien, dat er hier sprake moet zijn van dysfunctionerende artsen, die vroeg of laat hun patiënt met hun vreemde ideeën in gevaar zullen brengen.

Daarom is zo opvallend, dat aan het toepassen van een onzinnige behandelwijze als de homeopathie door de rechter geen afkeurend woord wordt gewijd.

Is het toepassen van alternatieve behandelwijzen voor de tuchtrechter dan een non-issue? Om te analyseren hoe de tuchtrechtspraak in ons land het toepassen van alternatieve geneeswijzen op zich beoordeelt, wil ik met u nog enkele gepubliceerde uitspraken door nemen.

Een geval van grove onkunde

Op 23 mei 1990 werd een **Moerman-arts** veroordeeld tot een schorsing van zes maanden in de uitoefening der geneeskunst wegens 'grove onkunde'.¹⁾

De arts onderzocht kankerpatiënten o.a. met behulp van auriculo-acupunctuur en voetzoolreflexologie. Zijn adviezen bestonden uit het afraden van dringend geïndiceerde operaties, het voorschrijven van Nolvadex (een regulier middel bij borstkanker, in geselecteerde gevallen), Breuss-kuren (zes weken sapvasten), injecties met foetaal mesenchym en thymus-extract. Bij optredende complicaties in het verloop van de ziekte reageerde de arts ondeskundig.

Het hof verweet de arts te hebben gehandeld zonder voldoende te zijn ingelicht over de aard van de aandoening van zijn patiënten. (Hij won geen inflictingen in bij de oorspronkelijk behandelende artsen.) Het opmeten van een gezwel met behulp van een passer over de huid, en op grond daarvan vaststellen, dat de tumor na de vastenkuur was geslonken, werd als een onjuiste methode gezien. Ook liet de arts elke vorm van communicatie met de huisarts resp. behandelend specialist achterwege. Tenslotte woog bij de vaststelling van de strafmaat mede, dat de arts ter zitting geen blijk had gegeven het onjuiste van zijn handelen in te zien en te erkennen.

In de greep van de iatrosomie

Op 17 maart 1992 werd een **arts voor klassieke homeopathie en 'iatrosomie'** door het Gerechtshof te Amsterdam veroordeeld tot een schorsing van een maand in de uitoefening der geneeskunst²⁾. Het betrof hier de algemeen bekende zaak van een vrouw met een dubbele longontsteking en oor-ontsteking, die door de arts werd

behandeld onder supervisie van iatrosoof De Kok, aan wiens opleidingsinstituut de arts verbonden was. De patiënte stond bij dat 'Collegium' als cursiste ingeschreven. Door het veel te laat instellen van de adequate therapie, ziekenhuisopname en antibiotica, verkeerde de vrouw onnodig in levensgevaar en hield blijvende gezondheidsschade over.

Het medisch tuchtcollege te Amsterdam had de in 1986 afgestudeerde arts eerder tot drie maanden ontzegging veroordeeld, waarop deze in hoger beroep ging. Eén van de bezwaren, die de appellant naar voren bracht was, dat het Amsterdamse tuchtcollege in onvoldoende mate op de hoogte was van de homeopathische geneeswijze om te kunnen beoordelen, waar de grenzen van deze methode zouden liggen! Ook de opvatting van het college, dat hij zijn handelen ondergeschikt had gemaakt aan het oordeel van een niet-medicus, wees appellat af.

Het Gerechtshof liet zich in de beroepszaak bijstaan door een 'deskundige'. Dat betrof hier een arts voor klassieke homeopathie, lid van de VHAN. Uit diens uitspraken leidde het hof af, dat ook voor deze deskundige niet aan twijfel onderhevig is, dat het "vanuit regulier medisch standpunt niet gerechtvaardigd kan worden dat men een vrouw met een dubbelzijdige middenoorontsteking en een dubbelzijdige longontsteking in toxische-delirante toestand niet laat opnemen in een ziekenhuis en geen antibiotica toedient". De deskundige achtte het nochtans niet uitgesloten dat er van homeopathische middelen, zelfs in een ernstige situatie als de onderhavige, effect zou kunnen uitgaan. Als restricties noemde hij, dat de homeopathisch arts dan in ieder geval een duidelijk inzicht moet hebben in de (zuiverheid van het) ziektebeeld van de patiënt en de vitaliteit van de patiënt goed moet kunnen inschatten en tenslotte veel vertrouwen moet hebben in de eigen kennis en ervaring met het behandelen van ernstige infectieuze ziektebeelden.

Het hof oordeelde, dat de arts bij de in levensgevaar verkerende patiënte, verwijtbaar gefaald heeft. Daarnaast tilde het hof zwaar aan de uitspraak van de arts, dat hij voornemens was de samenwerking met De Kok voort te zetten, waardoor herhaling van onvoldoende zelfstandig handelen zou blijven bestaan. Als verzachtende omstandigheid merkte het hof aan dat er tegen de arts nooit eerder een tuchtrechtelijke maatregel was genomen. Ook achtte men aannemelijk dat hij had gehandeld uit een oprechte overtuiging inzake het belang van de homeopathie en overeenkomstig de wens van de patiënte.

Homeopaat als getuige-deskundige

Op 25 juni 1992 werd door het Centraal Medisch Tuchtcollege een **homeopathisch arts** de maatregel van waarschuwing opgelegd.³⁾ De zaak betrof de behandeling van een patiënte met chronisch eczeem, waarvoor zij eerder onder behandeling stond van een huidarts. De arts adviseerde patiënten de Locoid vetcrème, die zij tot dan toe gebruikte, niet meer te gebruiken en schreef Eminocrème en Echinezalf voor. Daarnaast diende zij een dieet te volgen en eenmaal per week drie korrels Sulphur LM VI te gebruiken. Zij moest rekening houden met een verergering van haar klachten bij het begin van de behandeling. Ondanks het uitkomen van deze voorspelling bleef patiënte haar homeopaat bijna elf weken trouw, waarna ze ten slotte in slechte toestand en uitgeput moest worden genomen op een afdeling huidziekten van een ziekenhuis. In de tussentijd had de homeopaat de medicatie herhaaldelijk gewijzigd na telefonisch contact met patiënte. Zo kreeg zij na enkele weken wegens de sterke uitbreiding van het eczeem, in plaats van Sulphur, Lycopodium LM VI voorgeschreven. Toen het eczeem zich daarop tot vrijwel het gehele lichaam had uitgebreid (met uitzondering van handpalmen, voetzolen en neuspunt) schakelde de arts over op Solidago PTK.

Het college oordeelde dat de arts patiënte na het staken van de corticosteroid medicatie (Locoid) frequent had behoren te onderzoeken

¹⁾ MC nr. 27/28-5 juli 1991-46, p.857-859.

²⁾ MC nr. 21-28 mei 1993-48, p.657-660.

³⁾ MC nr. 49-4 dec. 1992-47, p.1459-1460.

ken in verband met de te verwachten verergering der symptomen. Omdat patiënte er weer boven op gekomen is, oordeelt het college dat er geen sprake is van ernstige schade, maar wel van handelen, dat het vertrouwen in de stand der geneeskundigen heeft ondermijnd. Tijdens het beroep werd op verzoek van de aangeklaagde een consultatief homeopathisch arts, verbonden aan de Stichting Homeopathische Opleidingen als getuige-deskundige gehoord!

Rechter waagt zich niet aan oordeel

In al deze vier gevallen werden alternatieve artsen dus veroordeeld zonder dat hen een tuchtrechtelijk verwijt werd gemaakt van het toepassen van alternatieve behandelwijzen. Sterker nog: de tuchtrechter hoort bij diverse gelegenheden collega-alternatieve artsen als 'getuige-deskundige'! Duidelijker kan niet blijken, dat de rechter zich niet waagt aan een oordeel over de door de aangeklaagde artsen toegepaste behandelwijze.

De filosofie achter deze verbazende terughoudendheid van de tuchtrechter is eenmaal expliciet ter sprake gebracht door het Centraal Medisch Tuchtcollege (CMT) bij een zaak uit 1980 tegen de oprichtster van de 'orthomanele geneeskunde', de arts mevrouw Sikesz.⁴⁾ Deze laatste had in 1975 en 1976 een veertienjarig meisje behandeld, dat leed aan een scoliose (ruggegraatsverkrumming), waarvoor een hoogleraar orthopedie een operatie noodzakelijk had geoordeeld. Ondanks de toegepaste 'orthomanele therapie' verergerde de afwijking en toen het meisje later toch moest worden geopereerd bleek een volledige correctie niet meer mogelijk. Het meisje bleef zichtbaar mank lopen.

Het regionaal tuchtcollege had zich laten voorlichten door twee getuige-deskundigen, een radioloog en een orthopedisch chirurg, en kwam tot de conclusie dat onaannemelijk was, dat de toegepaste therapie in staat mocht worden geacht de zich reeds drie jaar progressief ontwikkelende scoliose te corrigeren. Zij had daarmee blijk gegeven van grove onkunde en kreeg de maatregel van berisping opgelegd.

Mevrouw Sikesz ging tegen deze beslissing in beroep en het CMT hoorde daarop als getuige-deskundigen de hoogleraar orthopedie, die het meisje eerder in behandeling had, en een neuro-chirurg, die zelf ook manuele therapie toepast(!). De laatste voerde aan, dat een verslechtering aan het begin van de therapie een logisch gevolg kan worden geacht van de orthomanele methode, waarbij in het begin de gewrichten eerst moeten worden 'losgedraaid'! Voorts gispde hij de orthopedisch chirurgen, die volgens hem te veel waarde hechten aan röntgenfoto's en daardoor het gewone lichamenlijk onderzoek, waarop mevr. Sikesz zich baseert, verwaarlozen.

De hoogleraar ging in zijn getuigenis nog een stapje verder: hij stelde vast, dat de door Sikesz toegepaste methode een wezenlijk andere is, dan die welke door de orthopedie wordt toegepast, en het college had zich, aldus de hooggeleerde, ook van die zijde nader moeten laten voorlichten: "De mogelijkheid dat gevestigde specialisten, wier belangstelling en aandacht zich weinig buiten het eigen vakgebied kan uitstrekken, een volledig oordeel over een zich buiten dat gebied toegepaste, nog in ontwikkeling zijnde geneeswijze slechts bij benadering kunnen uitspreken, moet altijd in acht worden genomen".

Het Centraal College oordeelde vervolgens, 'dat in de geschiedenis van de geneeskunde talrijke voorbeelden bestaan van therapieën die na aanvankelijke verguizing later hun deugdelijkheid hebben bewezen. Het ligt niet op de weg van de tuchtrechter over de waarde van een therapie als zodanig een oordeel te geven; slechts wanneer van een behandelwijze niet kan worden gezegd, dat van een redelijke toepassing van de geneeskunde sprake is, kan die toepassing op zich, zoals in de beslissing van het regionaal college, als blijk van grove onkunde in de zin van artikel 1. van de Medische Tuchtwet worden gekwalificeerd'. De uitspraak van het regionaal college werd vervolgens door het CMT vernietigd en het ten laste gelegde als ongegrond c.q. onvoldoende aantoonbaar verworpen.

Na zes weken van z.g. sapvasten ging arts gezwel nameten met een passer op de huid.

Een jonge, nog experimentele behandelwijze

Het heeft er alle schijn van, dat de tuchtcolleges die sindsdien te maken kregen met alternatieve artsen, zich deze uitspraak voortdurend in gedachten hebben gehouden en derhalve nimmer het toepassen van alternatieve behandelwijzen als zodanig tuchtrechtelijk hebben beoordeeld. De vraag kan echter met reden gesteld worden of de casus, die leidde tot deze stilzwijgend tot leidraad verheven uitspraak representatief geacht mag worden voor de thans het meest gepraktiseerde alternatieve behandelwijzen, als homeopathie, antroposofische geneeswijze, manuele therapie, natuurgeneeswijze en acupunctuur.

Het CMT heeft destijds geoordeeld, dat orthomanele therapie beschouwd mocht worden, als een jonge, nog experimentele behandelwijze, waaraan dezelfde kansen moesten worden geboden als aan die therapieën uit de geschiedenis der geneeskunde, die later van grote waarde bleken te zijn. Immers, met enige fantasie, maar niet zonder minachting voor het gezond verstand van praktiserende medici (in dit geval orthopeden), kon destijds nog gesteld worden, dat er sprake was van een nieuwe, niet helemaal absurde behandelwijze, die haar waarde wellicht zou gaan bewijzen.

Van behandelwijzen, die hun kinderschoenen reeds lang geleden zijn ontgroeid (acupunctuur: 2500 jaar oud; homeopathie: 200 jaar oud; natuurgeneeswijze: 150 jaar oud; manuele therapie: 100 jaar oud; antroposofische geneeskunde: 80 jaar oud) en die desnietemini nooit enige erkenning van officiële, universitaire geneeskunde hebben kunnen verwerven, kan dat natuurlijk niet goed worden volgehouden. Ook voor de 'orthomanele geneeskunde' is inmiddels het doel gevallen, waarbij verwezen kan worden naar het commentaar van aan de Erasmus universiteit verbonden hoogleraren op het aldaar aan de Economische faculteit verdedigde proefschrift over die materie.

Een goed onderscheid maken

De tuchtrechtspraak zou de tijd gekomen kunnen achten om op de thans niet meer te handhaven filosofie uit 1982 terug te komen. Het is zo langzamerhand toch volstrekt duidelijk geworden, dat het te ver gaat om aan alternatieve behandelwijzen de status van experimentele, nog nader te toetsen, nieuwe veelbelovende therapie te blijven verlenen. Wat Skrabanek zo welsprekend noemt de 'demarcatie van het absurde': het maken van onderscheid tussen grensverleggend wetenschappelijk werk enerzijds en als pseudo-wetenschap vermomde kwakzalverij anderzijds, dat moet ook voor de tuchtcolleges niet moeilijk meer zijn.

Immers hoezeer ook alternatieve 'geneeswijzers' het voordeel van de twijfel gegund werd, en dat was in de afgelopen jaren ruimschoots het geval, zij zijn niet in staat gebleken met overtuigende onderzoeksresultaten te komen. Uit de onderzoekspot 'Alternatieve geneeswijzen' van het ministerie van WVC, een uitvloeisel van het Rapport Muntendam, zijn in de afgelopen tien jaar vele miljoenen gulden subsidie verstrekt voor onderzoek naar de effectiviteit van juist dit soort therapieën. De opbrengst ervan is nihil geweest. Zoals Brinkman vorig jaar het kabinet opriep om haast te maken met de aanpak van de WAO-problematiek onder de woorden 'Het speelkwartier is voorbij', zo zouden wij alle betrokkenen nu willen toeroepen, dat ook voor de alternatieve geneeskunde 'het speelkwartier voorbij is' en dat het tijd wordt voor het trekken van conclusies.

Medische professie beheert 8% nationaal inkomen

De medische tuchtrechtspraak dient voor de bewaking van de kwaliteit van het professioneel medisch handelen. De criteria waaraan dat wordt getoetst staan vermeld in art. 1 van de Medische Tuchtwet: 1. Handelingen, die het vertrouwen in de stand der

⁴⁾ MC nr. 21-28 mei 1982 p.632-634.

De tuchtrechter hoort bij diverse gelegenheden collega-alternatieve artsen als "getuige-deskundige".

geneeskundigen ondermijnen en 2. Ernstige nalatigheid, waardoor ernstige schade ontstaat voor een behandeld persoon.

De medische professie is in onze samenleving voorzien van een groot aantal privileges en monopolies. Ook beheert zij ongeveer 8% van ons nationaal inkomen. Artsen leiden elkaar op, bepalen tezamen wat kwalitatief goed handelen is en oefenen een redelijk strenge sociale controle op elkaar uit. Onze samenleving, waarvan de leden de zorg voor lijf en gezondheid zonder terughoudendheid aan die beroepsgroep moeten kunnen toevertrouwen, heeft daarbij ook groot belang.

De tuchtrechtspraak biedt belangrijke mogelijkheden voor de bewaking van de kwaliteit van het medisch handelen - en dat is toch waartoe zij strekt - als de gewone sociale controle van artsen op elkaars handelen tekort schiet. Deze mogelijkheden worden naar mijn stellige opvatting thans helaas niet optimaal uitgebuit.

Met name op artsen, die zich buiten de formele c.q. sociale controle van huisarts-waarneemgroep en ziekenhuisstaf bewegen, is onvoldoende toezicht. Wij doelen hier vooral op vrijevestigde "consultatief" werkende artsen, die zich meestal beroepen op een bepaalde specialiteit: homeopathie, manuele geneeskunde, acupunctuur, kanker, antroposofie, orthomoleculaire geneeskunde, aderverkalking, e.d. Het is naar onze mening onvoldoende om het toezicht op deze groep slechts te beperken tot die gevallen, waarin een patiënt een klacht indient bij inspectie of tuchtcollege. Wij achten het om meerdere redenen zeer wenselijk, dat de Geneeskundige Inspectie het initiatief neemt om de praktijken en opvattingen van alternatieve artsen regelmatig aan de tuchtrechter voor te leggen. Ik zal daarvoor vijf redenen noemen.

Opleiding en diploma's bieden onvoldoende garantie

Ten eerste ontbreken bij alternatieve artsen de controle- en toetsingsmomenten, die voor reguliere artsen wel beschikbaar zijn. Toezicht op de reguliere **opleidingen** is er door wettelijke erkenning van de diverse registers, zoals die van huisartsen, specialisten, sociaal-geneeskundigen etcetera.

Opleiding en diploma's alleen zijn echter onvoldoende garantie. De dit jaar overleden endocrinoloog en publicist dr. O.M. de Vaal schreef al in 1958 een essay over 'sektariërs' in de geneeskunst, dat nog niets aan actualiteit heeft ingeboet⁵⁾: "Iedereen staat bloot aan veranderingen, ook medici. Uit een aanvankelijk goed en betrouwbaar werkend mens kan in iedere branche een beunhaas groeien. Geestesziekten b.v. komen bij medici even veelvuldig voor als bij niet-medici. Maar men dient zo spoedig mogelijk tot een toestand te geraken die niet meer gekenmerkt wordt door het onbelemmerd en ongestraft op drift raken van een aantal vakbroeders, welke oogmerken zij - in hun ogen - daarmee mogen hebben".

Op praktiserende artsen is er in **stafverband** (in de ziekenhuizen) en in **waarnemingsgroepen** (huisartsen) een aanzienlijke sociale en informele controle. Bovendien is er in ziekenhuizen een verplichte intercollegiale toetsing, er zijn klachtencommissies en meldingscommissies. Deze nu al verplichte kwaliteitseisen zullen in de ontwerp-wet BIG en in de Kwaliteitswet Zorginstellingen, nog verscherpt worden.

Buiten de ziekenhuizen is de controle wat minder expliciet en de waarnemingsgroepen hebben slechts beperkte machtsmiddelen tegen dysfunctionerende collega's. (Incidenteel zullen evident dysfunctionerende huisartsen door hun collega's uit een waarnemingsgroep gestoten kunnen worden. De natuur-arts Kunst beklagde zich

vorig jaar nog voor de VPRO-radio over een dergelijke ervaring. Zijn waarneemgroep had de samenwerking met hem opgezegd, toen hij - na bekering tot de natuurgeneeskunde reumapatiënten met een dieet begon te behandelen en stuurde, zo onopvallend mogelijk, een psychiater op hem af.)

In de toekomst zullen misschien verplichte periodieke herregistratie en visitatie door de wetenschappelijke verenigingen verder kunnen bijdragen aan de bewaking van de kwaliteit van het medisch handelen. Alternatieve artsen moeten de hierboven geschetste kwaliteitscontrole vrijwel geheel ontberen.

Merkwaardig soort trouw aan alternatieve genezers

Ten tweede, het is recent ook door mr. Schultz van de Geneeskundige Hoofdingspectie nog eens benadrukt, vertonen patiënten, die alternatieve genezers bezoeken, een merkwaardig soort trouw aan deze genezers. Klachten worden betrekkelijk zelden ingediend. Dit komt enerzijds wellicht door het frequent bestaan van een sterk afhankelijke positie van de (vaak labiele) patiënt ten opzichte van de genezer en anderzijds waarschijnlijk ook door een zekere gêne over de verkeerde keuze, die gemaakt is. Door deze mechanismen zullen gevallen van schade minder makkelijk gemeld worden dan in de reguliere medische hulpverlening. Het is bovendien mijn indruk, dat de diverse rechtsprekende colleges (te) zwaar meewegen of er in de aangebrachte zaken sprake is van schade voor de patiënt. Wij willen er nog eens op wijzen, dat de natuur mild is en dat zeer veel handelingen, die voldoen aan het eerste toetsingscriterium van de tuchtwet, zonder directe schade van de patiënt kunnen worden verricht. Dat maakt dergelijke handelingen o.i. tuchtrechtelijk niet minder verwijtbaar. Door het **relatief lage aantal klachten van de slachtoffers zelf** blijven gevallen van schade en onkunde daarvoor te makkelijk buiten het bereik van de tuchtrechtspraak.

Negatieve redenen om alternatief te gaan werken

Ten derde achten wij het niet onwaarschijnlijk, dat er juist van alternatieve artsen **een relatief groot percentage dysfunctioneert**. Een niet onbelangrijk deel van de alternatieve artsen in ons land is namelijk niet op grond van speciale belangstelling tot de beoefening van alternatieve geneeswijzen gekomen, maar om een negatieve reden. Wij denken met name aan artsen, die in de reguliere geneeskunde gefaald hebben en geen mogelijkheden meer zagen om in de gewone geneeskunde hun brood te verdienen.

Behalve de al eerder genoemde natuurarts Kunst, kennen wij een gewezen hartchirurg, die na talrijke arbeidsconflicten, tenslotte in geen enkel ziekenhuis meer welkom was. Hij beoefent nu alternatieve geneeswijzen als chelatietherapie, celtherapie, bio-energetica, etc. Een ander voorbeeld is de basis-arts, die door verschillende huisartsenopleiders wegens ongeschiktheid werd afgewezen, en het daarna als homeopaat moeiteloos tot radio-dokter bracht en diverse boekjes over de homeopathie publiceerde. En de reeks kan worden uitgebreid.

Hoewel alternatieve artsen in hun beeldvorming steeds benadrukken, dat zij "normale, volwaardige artsen" zijn, met daarnaast nog een extra deskundigheid op een bepaald terrein, steeds weer blijkt, dat die voorstelling van zaken een veel te rooskleurige is. De overwaardige betekenis, die de gekozen 'alternatieve liefde' heeft voor vrijwel alle alternatief opererende artsen, leidt er toe dat niet zelden veel te langdurig en hardnekkig aan de alternatieve therapie wordt vastgehouden, ook in situaties waar een andere therapie dringend aangewezen is. Als u mij de wat kromme beedspraak wilt vergeven: *het alternatieve waterhoofd gaat altijd ten koste van het reguliere lichaam, waaraan dat zieke lichaamsdeel is bevestigd.*

Numerieke toename alternatieve genezers

Een vierde argument ten gunste van tuchtrechtelijk optreden tegen alternatieve artsen ligt in de **numerieke toename van deze groep genezers**. De notitie Alternatieve Behandelwijzen van de staatssecretaris van WVC (mei 1993) noemde een aantal van ruim 1100 artsen, die zijn aangesloten bij organisaties voor alternatieve geneeskunde. Het fenomeen kan dus niet meer als een volstrekt

⁵⁾ Van geneeskunst tot geneeskunde. De Groene Amsterdammer 21 juni 1958.

marginaal verschijnsel worden afgedaan en normstellende tuchtrechtelijke uitspraken zijn zeer wenselijk geworden. De tuchtrechtpraak zou zich kunnen spiegelen aan de KNMG, die in zijn gedragsregels nu ook afstand van de alternatieve geneeskunde heeft genomen.

Een laatste argument, dat ik nog wil noemen, is de **uitstraling die de toepassing van alternatieve geneeswijzen door artsen heeft op de uitoefening van deze categorie behandelwijzen door niet-bevoegden**. Het valt niet te verdedigen, dat voor toepassing van acupunctuur, natuurgeneeskunde, homeopathie e.d. een universitaire opleiding in de geneeskunde nodig is. Onbevoegden, die veelal een langere studie van hun geneeswijze hebben gemaakt, zullen meestal goedkoper zijn en ontlenen veel van hun status aan hun doorgestudeerde 'grote broers'. Het drama van de iatrosfen ligt ons allen nog vers in het geheugen. Wij kunnen het niet anders zien, dan dat allen die aan de emancipatie van de alternatieve geneeskunde hebben bijgedragen, vooral de alternatieve artsen, maar eveneens ziekenfondsen, parlementariërs en de homeopathisch 'bijklussende' apothekers, mede aansprakelijkheid verweten kan worden voor de tragische sterfgevallen. De Amerikaanse publicist en journalist Ambrose Bierce bracht zijn reserve ten opzichte van medici eens als volgt onder woorden: *'The quack is a practitioner without a licence to kill'*. Het zelfvertrouwen van alternatieve genezers is zo toegenomen in de afgelopen tien à vijftien jaar, dat deze cynische uitspraak gevoelig als achterhaald beschouwd kan worden.

Artsen hebben vertrouwen patiënten nodig

Tuchtrechtelijk optreden tegen alternatieve artsen dient niet alleen het directe belang van preventie van schade aan de patiënten, die zich aan hun hulp toevertrouwen. Andere overwegingen tellen eveneens zwaar: artsen hebben het vertrouwen van hun patiënten bij elke behandeling hard nodig. **Dat vertrouwen van de patiënt kan alleen optimaal in stand blijven als de beroepsgroep zoveel mogelijk met één mond spreekt en uniform optreedt**. Geen groter ramp voor een patiënt, dan twee dokters die elkaar tegenspreken. Alternatieve artsen doen niet anders dan hun reguliere vakbroeders tegenspreken. Tegengeworpen kan worden, dat ook gewone reguliere artsen soms aan een en dezelfde patiënt verschillende adviezen verstrekken. Toch zijn deze verschillen in principe overbrugbaar en veelal terug te voeren tot verschillen in de werkstijl tussen reguliere artsen van één discipline onderling of tussen bijv. huisartsgeneeskundige opvattingen en de benadering van medische problemen door specialisten. In die categorie verschillen is er echter altijd nog sprake van eenstemmigheid over de grondslagen van de geneeskunde en de

Een verouderde filosofie uit 1982 toen orthomanele geneeskunde nog als experimenteel werd gezien.

wetenschappelijke basis waarop zij dient te berusten. Wederzijdse discussie en correctie is uiteindelijk mogelijk.

Taak van de geneeskundige inspectie

Artikel 10 van de Medische Tuchtwet bepaalt dat klachten bij het tuchtcollege alleen kunnen worden ingediend door rechtstreeks belanghebbenden, het bestuur van een instelling waaraan de aangeklaagde is verbonden en door de inspecteur van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid. Wij hebben wel overwogen zelf een klacht tegen een alternatief arts in te dienen, omdat wij ons zelf beschouwen als direct belanghebbende. Immers, als artsen handelingen verrichten die het vertrouwen in de medische stand ondermijnen, dan is in zekere zin elke arts direct belanghebbende, want daarvan het slachtoffer. Vermoedelijk zal de tuchtrechter echter onder direct belanghebbende toch de patiënt willen verstaan, die schade heeft geleden. Om pragmatische en ook om principiële redenen achten wij het daarom gewenst dat de Geneeskundige Inspectie het initiatief zoude nemen om aan de tuchtrechter in dit opzicht een normstellende uitspraak te ontlokken. Idealiter zou uitsluitend het beoefenen van een alternatieve geneeswijze op zich ter beoordeling aan de tuchtrechter moeten worden voorgelegd, dus zonder 'vervuiling' door toegebrachte schade aan de gezondheid of door het simultaan aanwezig zijn van uit andere gedragingen gebleken 'groeve onkunde'. Alleen in een dergelijke casus kan de tuchtrechter een principiële uitspraak doen, welke anno 1993 hopelijk anders zal uitvallen dan die uit 1982. De volksgezondheid, tot het Toezicht waarop de Geneeskundige Inspectie is gehouden, en het vertrouwen in de medische stand zouden er ten zeerste mee gediend zijn.

Gekomen aan het einde van deze 'lof van de dwang' jegens de zwakke broeders van het medisch gilde, ben ik u nog uitleg verschuldigd van de titel van deze beschouwing. 's Konings laatste argument is een vertaling van het Latijnse Ultima ratio regis. Dat stond vroeger wel op de loop van kanonnen begraven.

C. Renckens
Utrecht, 2 oktober 1993

Niets in Medisch Contact

Hieronder volgt de tekst van de brief die door de redactie van Medisch Contact werd geweigerd.

Wie vóór 1989 iets negatief over acupunctuur durfde te zeggen, kon er op rekenen door boze acupuncturisten attent gemaakt te worden op een overstelpende hoeveelheid literatuur waaruit de waarde van deze therapie onomstotelijk zou blijken vast te staan. Tot in 1989 G. ter Riet c.s. in Huisarts en Wetenschap een overzicht publiceerden van de complete literatuur over acupunctuur bij een achttal indicaties: chronische pijn, pijnklachten in en om de wervelkolom, reumatoïde artritis, migraine en spanningshoofdpijn, aangezichtspijn, astma, stoppen met roken, stoppen met alcohol en drugs¹⁾. De auteurs kwamen tot de conclusie dat op geen van deze indicatiegebieden effectiviteit van acupunctuur was bewezen. Bovendien toonden ze aan - wat nog aardiger was - dat minder effect van acupunctuur werd gemeten, naarmate het onderzoek methodologisch beter van opzet was.

Sindsdien is het een hele poos stil geweest rond de acupunctuur in Nederland. De uitnodiging van collega Blom-

me namens de Nederlandse Artsen Acupunctuur Vereniging, gedaan in een open brief (MC nr. 24/1993, blz. 740), om te helpen modellen te ontwikkelen voor het toetsen van acupunctuur, verbaast me daarom in hoge mate. Men zou denken dat als iemand geen behoefte heeft aan goed onderzoek op dit gebied, het collega Blomme brief naar streeft om zoveel artsen tot de acupunctuur te bekeren dat de methode 'algemeen aanvaard' genoemd kan worden.

Mijn advies is: Vooral geen onderzoek doen! De gemeenschapsgelden die hiervoor vrijkomen kunnen dan wellicht op een zinvolle manier worden besteed. Om acupunctuur algemeen aanvaard te krijgen is het veel nuttiger om politici te bepraten of om televisiecurzussen te geven. Hiermee hebben producenten van homeopathische middelen ook veel succes gehad.

De Bilt, 21 juni 1993

C.P. van der Smagt

¹⁾ Riet G. et al. *Artikelenreeks over de effectiviteit van acupunctuur. Huisarts en Wetenschap 1989; 32: 170-81, 223-38, 258-72, 299-312.*